

DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH EDUKACJA WCZESNOSZKOLNA

Dostosowanie wymagań

- powinno dotyczyć głównie form i metod pracy z uczniem, zdecydowanie rzadziej treści nauczania
- nie może polegać na takiej zmianie treści nauczania, która powoduje obniżanie wymagań wobec uczniów z normą intelektualną
- nie oznacza pomijania haseł programowych, tylko ewentualne realizowanie ich na poziomie wymagań koniecznych lub podstawowych
- nie może prowadzić do zejścia poniżej podstawy programowej, a zakres wiedzy i umiejętności powinien dać szansę uczniowi na sprostanie wymaganiom kolejnego etapu edukacyjnego

1. Uczniowie o inteligencji niższej niż przeciętna

Symptomy trudności	Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych
EDUKACJA POLONISTYCZNA	
<ul style="list-style-type: none"> • słabe oceny pomimo starań i wysiłków ucznia • trudności w czytaniu i pisaniu (trudności z kojarzeniem określonych dźwięków - głosek, z odpowiadającymi im symbolami - literami) • trudności w rozumieniu czytanych treści • trudności w samodzielnym wypowiedzianiu się, formułowaniu wniosków i sądów, w uogólnianiu, myśleniu symbolicznym (abstrakcyjnym) • niski poziom rozwoju słowno - pojęciowego (odpowiada wcześniejszej fazie rozwoju) • ubogie słownictwo, wadliwa struktura gramatyczna wypowiedzi ustnych i pisemnych • słabsza sprawność manualna (rysunki, pismo mają niski poziom graficzny) • słaba umiejętność stosowania 	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszanie ilości, stopnia trudności i obszerności zadań • dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczanie czasu na ich opanowanie i odpytywanie • wydłużanie czasu na odpowiedź, przeczytanie lektury • wprowadzanie dodatkowych środków dydaktycznych np. ilustracje, ruchomy alfabet • odwoływanie się do znanych sytuacji z życia codziennego • formułowanie pytań w formie zdań o prostej konstrukcji powołujących się na ilustrujące przykłady • częste podchodzenie do ucznia w trakcie samodzielnej pracy w celu udzielania dodatkowej pomocy, wyjaśnień

<p>konwencjonalnych sposobów zapamiętywania</p> <ul style="list-style-type: none"> • duże problemy z przywoływaniem z pamięci odległych partii materiału (słaba pamięć długotrwała, operacyjna) • trudności z selekcją i wychwyceniem myśli przewodniej w długich tekstach • wolne tempo procesów umysłowych i działania 	<ul style="list-style-type: none"> • zajęcia w ramach zespołu dydaktyczno-wyrównawczego, gdzie szczególnie u młodszych dzieci należy oprócz wyjaśniania bieżących zagadnień programowych usprawniać funkcje poznawcze (procesy intelektualne i percepcyjne), (zajęcia dodatkowe są niezbędne, bowiem dziecko z inteligencją niższą niż przeciętna nie jest w stanie opanować tych umiejętności tylko dzięki pracy na lekcji i samodzielnej nauce własnej w domu) • należy zezwolić na dokończenie w domu niektórych prac wykonywanych na lekcjach • dyktanda przeprowadzać indywidualnie w wolniejszym tempie, gdyż dzieci te często nie nadążają za klasą • potrzeba większej ilości czasu i powtórzeń na opanowanie materiału.
EDUKACJA MATEMATYCZNA	
<ul style="list-style-type: none"> • trudności z wykonywaniem bardziej złożonych działań • trudność z pamięciowym przyswajaniem i/lub odtwarzaniem z pamięci wyuczonych treści (np. tabliczka mnożenia, wzory, układy równań) • problem z rozumieniem treści zadań • potrzeba większej ilości czasu na zrozumienie i wykonanie zadania 	<ul style="list-style-type: none"> • częste odwoływanie się do konkretności (np. graficzne przedstawianie treści zadań), szerokie stosowanie zasady pogłębłości • omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności (pamiętając, że obniżenie wymagań nie może zejść poniżej podstawy programowej) • podawanie poleceń w prostszej formie (dzielenie złożonych treści na proste, bardziej zrozumiałe części) • wydłużanie czasu na wykonanie zadania • podchodzenie do dziecka w trakcie samodzielnej pracy w razie potrzeby udzielenie pomocy, wyjaśnień, mobilizowanie do wysiłku i ukończenia zadania

	<ul style="list-style-type: none"> • zadawanie do domu tyle, ile dziecko jest w stanie samodzielnie wykonać • potrzeba większej ilości czasu i powtórzeń dla przyswojenia danej partii materiału.
EDUKACJA PRZYRODNICZA	
<ul style="list-style-type: none"> • trudność w selekcji i wybraniu najważniejszych treści (tendencja do pamięciowego uczenia się wszystkiego po kolei) • problem z zapamiętywaniem dat, nazwisk, nazw, miejscowości • nieumiejętność przekrojowego wiązania faktów i informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • w związku z dużym problemem w selekcji i wyborze najważniejszych informacji z danego tematu można wypisać kilka podstawowych pytań, na które uczeń powinien znaleźć odpowiedź czytając dany materiał (przy odpytywaniu prosić o udzielenie na nie odpowiedzi), podobnie postępować przy powtórkach • pozostawianie większej ilości czasu na przygotowanie się z danego materiału (dzielenie go na małe części, wyznaczanie czasu na jego zapamiętanie i odpytywanie)
EDUKACJA MUZYCZNA, PLASTYCZNA, TECHNICZNA, WYCHOWANIE FIZYCZNE	
<ul style="list-style-type: none"> • niezdolność ruchowa i trudności w wykonywaniu niektórych ćwiczeń (potrzeba dłuższego treningu, aby opanować dane ćwiczenie, rzucanie do celu itp.) • trudności w zrozumieniu zasad i reguł różnych gier • obniżony poziom prac plastycznych i technicznych (słabsza własna inwencja twórcza, wyobraźnia) • trudność w zapisywaniu i odczytywaniu nut 	<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie większej ilości ćwiczeń, aby uczeń opanował daną sprawność (w razie potrzeby zwolnienie z wykonania ćwiczeń przerastających możliwości ruchowe ucznia) • wielokrotne tłumaczenie i wyjaśnianie zasad i reguł gier sportowych • podpowiadanie tematu pracy plastycznej czy technicznej, częste podchodzenie do ucznia, ukierunkowywanie w działaniu • pozwalanie na korzystanie ze śpiewników, wzorów, zapisów nutowych • liberalne ocenianie wytworów artystycznych ucznia • w ocenianiu zwracanie większej uwagi na wysiłek włożony w wykonanie zadania, niż

ostateczny efekt pracy

2. Uczniowie słabowidzący

Symptomy trudności	Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych
<ul style="list-style-type: none">• mylenie liter o podobnych kształtach• mylenie wyrazów o podobnej strukturze• przestawianie liter• nieprawidłowa technika czytania• brak rozumienia tekstu w całości• wolniejsze tempo czytania związane z problemami w spostrzeganiu całego wyrazu, zdania.• problemy z rozumieniem tekstu (konieczność koncentracji na postrzeganiu kształtu poszczególnych liter)• możliwe trudności w pisaniu z uwagi na obniżoną sprawność spostrzegania i zakłóconą koordynację wzrokowo – ruchową.• możliwe popełnianie wielu błędów: przestawianie, mylenie, opuszczanie liter, błędy ortograficzne, złe rozplanowanie stron w zeszycie.	<ul style="list-style-type: none">• właściwe umiejscowienie dziecka w klasie (zapobiegające odbłaskowi pojawiającemu się w pobliżu okna, zapewniające właściwe oświetlenie i widoczność)• udostępnianie tekstów (np. testów sprawdzających wiedzę) w wersji powiększonej• podawanie modeli i przedmiotów do obejrzenia z bliska• zwracanie uwagi na szybką męczliwość dziecka związaną ze zużywaniem większej energii na patrzenie i interpretację informacji uzyskanych drogą wzrokową (wydłużanie czasu na wykonanie określonych zadań)• umożliwienie dziecku korzystania z kaset z nagraniami lektur szkolnych• w geometrii należy wprowadzać uproszczone konstrukcje z ograniczoną do koniecznych liczbą linii pomocniczych i konstrukcje geometryczne wykonywać na kartkach większego formatu niż zwykła kartka papieru• częste zadawanie pytania- „co widzisz?” w celu sprawdzenia i uzupełnienia słownego trafności doznań wzrokowych.

3. Uczniowie słabosłyszący

Symptomy trudności	Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych
<ul style="list-style-type: none">• dziecko sprawia wrażenie nie uważającego lub śniącego na jawie, może nie słyszeć instrukcji	<ul style="list-style-type: none">• zapewnić dobre oświetlenie klasy oraz miejsce dla dziecka w pierwszej ławce w rzędzie od okna. Uczeń będąc blisko nauczyciela (od 0,5

nauczyciela

- jest niechętny angażowaniu się w działania klasowe, obawia się porażki, ponieważ ma kłopoty z rozumieniem
- może reagować niewłaściwie w sytuacjach zabawowych (nie rozumie zasad gry lub intencji innych osób)
- reaguje nietypowo na ustne instrukcje
- może mieć zaburzenia mowy, mały zasób słów i pojęć
- słabo czyta
- często myli głoski dźwięczne i bezdźwięczne, nie różnicuje głosek z trzech szeregów s-z-c-dz, sz-ż-cz-dź, ś-ź-ć-dź (np. zamiast „z” dziecko może napisać każdą inną literę s,ż,sz)
- zamienia i gubi litery, pomija części wyrazów, myli końcówki – co powoduje zmianę treści znaczenia wyrazów, czasem pisze bezsensowne zlepki liter – w przypadku niezrozumienia ich znaczenia
- duże trudności sprawia dziecku poprawna pisownia, opanowanie gramatyki, składni i ćwiczenia stylistyczne
- nie jest on w stanie samodzielnie czytać i zrozumieć treści obszernych lektur szkolnych.

do 1.5 m), którego twarz jest dobrze oświetlona, może słuchać jego wypowiedzi i jednocześnie odczytywać mowę z ust; należy też, umożliwić dziecku odwracanie się w kierunku innych kolegów odpowiadających na lekcji co ułatwi lepsze zrozumienie ich wypowiedzi

- nauczyciel mówiąc do całej klasy, powinien stać w pobliżu dziecka zwrócony twarzą w jego stronę - nie powinien chodzić po klasie, czy być odwrócony twarzą do tablicy, to utrudnia dziecku odczytywanie mowy z jego ust
- należy mówić do dziecka wyraźnie używając normalnego głosu i intonacji, unikać gwałtownych ruchów głową czy nadmiernej gestykulacji
- trzeba zadbać o spokój i ciszę w klasie, eliminować zbędny hałas m.in. zamykać okna przy ruchliwej ulicy, unikać szeleszczenia kartkami papieru, szurania krzesłami, to utrudnia dziecku rozumienie poleceń nauczyciela i wypowiedzi innych uczniów, powoduje też większe zmęczenie (takie zakłócenia stanowią również problem dla uczniów z aparatami słuchowymi, ponieważ są wzmacniane przez aparat)
- nauczyciel winien upewnić się czy polecenia kierowane do całej klasy są właściwie rozumiane przez dziecko niedosłyszające, a w przypadku trudności zapewnić mu dodatkowe wyjaśnienia, sformułować inaczej polecenie, używając prostego, znanego dziecku słownictwa (można też wskazać jak to polecenie wykonuje jego kolega siedzący w ławce)
- dziecko z wadą słuchu ma trudności z

równoczesnym wykonywaniem kilku czynności w tym samym czasie, nie jest w stanie słuchać nauczyciela - co wymaga obserwacji jego twarzy - jednocześnie otworzyć książkę na odpowiedniej stronie i odnaleźć wskazane ćwiczenie, często więc nie nadąża za tempem pracy pozostałych uczniów w klasie

- dziecko niedosłyszające powinno siedzieć w ławce ze zdolnym uczniem, zrównoważonym emocjonalnie, który chętnie dodatkowo będzie pomagał mu np. szybciej otworzy książkę, wskaże ćwiczenie, pozwoli przepisać notatkę z zeszytu itp.
- w czasie lekcji wskazane jest używanie jak najczęściej pomocy wizualnych i tablicy (m.in. zapisanie nowego tematu, nowych i ważniejszych słów, dat itp.)
- można przygotować uczniowi z niedosłuchem plan pracy na piśmie opisujący zagadnienia poruszane na zajęciach np. kolejność wykonywanych ćwiczeń itp.
- konieczne jest aktywizowanie dziecka do rozmowy poprzez zadawanie prostych pytań, podtrzymywanie jego odpowiedzi przez dopowiadanie pojedynczych słów, umowne gesty, mimiką twarzy
- nauczyciel podczas lekcji powinien często zwracać się do dziecka niesłyszącego, zadawać pytania – ale nie dlatego, aby oceniać jego wypowiedzi, ale by zmobilizować go do lepszej koncentracji uwagi i ułatwić mu lepsze zrozumienie tematu
- z uwagi na wolne tempo czytania, dziecko potrzebuje więcej czasu na przeczytanie całej książki, dlatego z pomocą rodziców czyta całą

lekturę lub tylko wskazany rozdział; dla ułatwienia zrozumienia treści nauczyciel może podać pytania pomocnicze, na które dziecko powinno przygotować odpowiedzi – czytając wcześniej lekturę

- dziecko czytając lekturę, krótkie opowiadanie – może założyć swój słowniczek niezrozumiałych zwrotów
- pisanie ze słuchu jest najtrudniejszą formą pisania, a szczególnie dla dziecka z zaburzonym słuchem i nieprawidłową wymową, dlatego też należy stosować ćwiczenia w pisaniu ze słuchu tylko wyrazów lub zdań, wcześniej z dzieckiem utrwalonych, w oparciu o znane mu słownictwo; jeżeli pisanie ze słuchu sprawia dziecku niedosłyszacemu duże trudności można je zastąpić inną formą ćwiczeń w pisaniu. Mogą to być ćwiczenia polegające na :
 - układaniu zdania z podanej rozsypanki wyrazowej do treści obrazka
 - przepisywaniu zdań z uzupełnieniem „luk” odpowiednimi wyrazami
 - porządkowaniu loteryjki gramatyczno - ortograficznej z utrwaleniem znanych zasad pisowni i zwrotów gramatycznych
 - dobieraniem odpowiednich wyrazów, uwzględniając ich rodzaj, osobę, liczbę
- przy ocenie prac pisemnych dziecka nie należy uwzględniać błędów wynikających z niedosłuchu, one nie powinny obniżyć ogólnej oceny pracy; błędy mogą stanowić dla nauczyciela podstawę, do podjęcia z dzieckiem

dalszej pracy samokształceniowej i korekcyjnej oraz ukierunkowania rodziców do dalszej pracy w domu; błędy w pisowni należy oceniać opisowo, udzielając dziecku wskazówek do sposobu ich poprawienia

- uczeń niedosłyszający jest w stanie opanować konieczne i podstawowe wiadomości zawarte w programie nauczania ale wymaga to od niego znacznie więcej czasu i wkładu pracy, w porównaniu z uczniem słyszającym; przy ocenie osiągnięć ucznia z wadą słuchu należy szczególnie doceniać własną aktywność i wkład pracy ucznia, a także jego stosunek do obowiązków szkolnych (systematyczność, obowiązkowość, dokładność).

4. Specyficzne trudności w uczeniu się

Ogólne wskazania do pracy z uczniem ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się:

Nauczyciel powinien dostosować metody i formy pracy z dzieckiem do jego możliwości, uwarunkowanych dysfunkcjami czy sytuacją społeczną. Wiąże się to na przykład z następującymi działaniami:

- dostosowaniem sposobu komunikowania się z uczniem
- zachowaniem właściwego dystansu
- wydłużeniem czasu pracy
- zmianą form aktywności
- dzieleniem materiału nauczania na mniejsze partie, zmniejszeniem liczby zadań do wykonania
- zwiększeniem liczby ćwiczeń i powtórzeń materiału
- częstym odwoływaniem się do konkretnego
- stosowaniem metody pogładowości – umożliwieniem poznawania wielozmysłowego
- dostosowaniem liczby bodźców związanych z procesem nauczania
- zastosowaniem dodatkowych środków dydaktycznych i środków technicznych
- zapewnieniem uczniowi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi możliwości korzystania z nauki języków obcych na miarę jego potrzeb i możliwości
- stosowaniem zróżnicowanych kart zadań do samodzielnego rozwiązania
- powtarzaniem reguł obowiązujących w klasie oraz jasnym wyznaczeniem granic i egzekwowaniem ich przestrzegania.

EDUKACJA POLONISTYCZNA

Symptomy trudności

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych

- trudności w opanowaniu techniki czytania tj.: głoskowanie, sylabizowanie, przekręcanie wyrazów, domyślanie się, wolne lub nierówne tempo, pauzy, nie zwracanie uwagi na interpunkcję
- niepełne rozumienie treści tekstów i poleceń, uboższe słownictwo
- trudności w pisaniu, szczególnie ze słuchu, liczne błędy np.: mylenie z-s, d- t, k -g
- błędy w zapisywaniu zmiękczeń, głosek i- j
- błędy w zapisywaniu głosek nosowych ą - om, ę – em
- opuszczanie, dodawanie, przestawianie, podwajanie liter i sylab
- błędy gramatyczne w wypowiedziach ustnych i pisemnych
- trudności w formułowaniu wypowiedzi pisemnych na określony temat
- trudności w uczeniu się ze słuchu na lekcji, korzystaniu z wykładów, zapamiętywaniu, rozumieniu poleceń złożonych, instrukcji
- trudności z zapamiętaniem liter alfabetu, mylenie liter podobnych kształtem l-t-l
- mylenie liter zbliżonych kształtem, lecz inaczej ułożonych w przestrzeni b-d-g-p, w-m
- opuszczanie drobnych elementów graficznych liter /kropki, kreski/
- błędy w przepisywaniu i pisaniu z pamięci
- nieprawidłowe trzymanie przyborów do pisania
- wolne tempo pisania, męczliwość ręki
- nie wymagać, by uczeń czytał głośno przy klasie nowy tekst, wskazywać wybrane fragmenty dłuższych tekstów do opracowania w domu i na nich sprawdzać technikę czytania
- dawać więcej czasu na czytanie tekstów, poleceń, instrukcji, szczególnie podczas samodzielnej pracy lub sprawdzianów, w miarę potrzeby pomagać w ich odczytaniu
- starać się w miarę możliwości przygotowywać sprawdziany i kartkówki w formie testów
- czytanie lektur szkolnych lub innych opracowań rozłożyć w czasie, pozwalać na korzystanie z książek "mówionych"
- raczej nie angażować do konkursów czytania
- uwzględniać trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem, dawać więcej czasu, instruować lub zalecać przeczytanie tekstu wcześniej w domu
- częściej sprawdzać zeszyty szkolne ucznia, ustalić sposób poprawy błędów, czuwać nad wnikliwą ich poprawą, oceniać poprawność i sposób wykonania prac
- dać uczniowi czas na przygotowanie się do pisania dyktanda poprzez podanie mu trudniejszych wyrazów, a nawet wybranych zdań, które wystąpią w dyktandzie; można też dawać teksty z lukami lub pisanie z pamięci
- dyktanda sprawdzające można organizować indywidualnie
- błędów nie omawiać wobec całej klasy
- w przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych uczyć tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji

<ul style="list-style-type: none"> niekształne litery, nieprawidłowe łączenia - obniżona czytelność pisma nieumiejętność zagospodarowania przestrzeni kartki 	<p>wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)</p> <ul style="list-style-type: none"> pomagać w doborze argumentów, jak również odpowiednich wyrażen i zwrotów nie obniżać ocen za błędy ortograficzne i graficzne w wypracowaniach podać uczniom jasne kryteria oceny prac pisemnych (wiedza, dobór argumentów, logika wywodu, treść, styl, kompozycja itd.) dawać więcej czasu na prace pisemne, sprawdzać, czy uczeń skończył notatkę z lekcji, w razie potrzeby skracać wielkość notatek przypadku trudności z odczytaniem pracy odpytać ucznia ustnie pozwalać na wykonywanie prac na komputerze usprawniać zaburzone funkcje - zajęcia korekcyjno-kompensacyjne
--	---

EDUKACJA MATEMATYCZNA

Symptomy trudności	Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych
<ul style="list-style-type: none"> nieprawidłowe odczytywanie treści zadań tekstowych niepełne rozumienie treści zadań, poleceń trudności z wykonywaniem działań w pamięci, bez pomocy kartki problemy z zapamiętywaniem reguł, definicji, tabliczki mnożenia problemy z opanowaniem terminologii (np. nazw, symboli) błędne zapisywanie i odczytywanie liczb wielocyfrowych przestawianie cyfr (np. 56-65) 	<ul style="list-style-type: none"> naukę tabliczki mnożenia, definicji, reguł, wzorów, symboli rozłożyć w czasie, często przypominać i utrwalać nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, przygotować wcześniej zapowiedzią, że uczeń będzie pytany w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych sprawdzać, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo ją zrozumiał, w razie potrzeby udzielać dodatkowych wskazówek w czasie sprawdzianów zwiększyć ilość czasu na rozwiązanie zadań można też dać uczniowi do rozwiązania w

<ul style="list-style-type: none"> nieprawidłowa organizacja przestrzenna zapisu działań matematycznych mylenie znaków działań, odwrotne zapisywanie znaków nierówności nieprawidłowe wykonywanie wykresów trudności z zadaniami angażującymi wyobraźnię przestrzenną w geometrii niski poziom graficzny wykresów i rysunków 	<p>domu podobne zadania</p> <ul style="list-style-type: none"> uwzględniać trudności związane z myleniem znaków działań, przestawianiem cyfr itp. materiał sprawiający trudność dłużej utrwalać, dzielić na mniejsze porcje oceniać tok rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny, co wynikać może z pomyłek rachunkowych oceniać dobrze, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna, gdyż uczniowie dyslektyczni często prezentują styl dochodzenia do rozwiązania niedostępny innym osobom, będący na wyższym poziomie kompetencji
---	--

EDUKACJA PRZYRODNICZA

Symptomy trudności	Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych
<ul style="list-style-type: none"> trudności z zapamiętywaniem nazw geograficznych, terminologii z przyrody itp. trudności z czytaniem map geograficznych trudności z orientacją w czasie i w przestrzeni (wskazywanie kierunków na mapie i w przestrzeni itp.) problemy z organizacją przestrzenną schematów i rysunków 	<ul style="list-style-type: none"> uwzględniać trudności z zapamiętywaniem nazw, dat w czasie odpowiedzi ustnych dyskretnie wspomagać, dawać więcej czasu na przypomnienie, wydobyć z pamięci nazw, terminów, dyskretnie naprowadzać częściej powtarzać i utrwalać materiał podczas uczenia stosować techniki skojarzeniowe ułatwiające zapamiętywanie wprowadzać w nauczaniu metody aktywne, angażujące jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch), używać wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicać proces nauczania zróżnicować formy sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia

	<ul style="list-style-type: none"> • odpytywać indywidualnie często oceniać prace domowe
EDUKACJA MUZYCZNA, PLASTYCZNA, TECHNICZNA, WYCHOWANIE FIZYCZNE	
Symptomy trudności	Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych
<ul style="list-style-type: none"> • trudności z czytaniem nut, odtwarzaniem rytmu, śpiewaniem, tańczeniem • trudności z rysowaniem (rysunek schematyczny, uproszczony) i organizacją przestrzenną prac plastycznych • obniżony poziom wykonania prac plastycznych i technicznych (dobra własna inwencja twórcza i wyobraźnia) • mylenie prawej i lewej strony • trudności z opanowaniem układów gimnastycznych (sekwencje ruchowe zorganizowane w czasie i przestrzeni) • trudności w bieganiu, ćwiczeniach równoważnych • trudności w opanowaniu gier wymagających użycia piłki (siatkówka, koszykówka, itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> • zawsze uwzględniać trudności ucznia • w miarę możliwości pomagać, wspierać, dodatkowo instruować, naprowadzać, pokazywać na przykładzie • dzielić dane zadanie na etapy i zachęcać do wykonywania małutkimi krokami • nie zmuszać na siłę do śpiewania, czy wykonywania ćwiczeń sprawiających uczniowi trudność • dawać więcej czasu na opanowanie danej umiejętności, cierpliwie udzielać instruktażu • nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy • podczas oceniania brać przede wszystkim pod uwagę stosunek ucznia do przedmiotu, jego chęci, wysiłek, przygotowanie do zajęć w materiały, niezbędne pomoce itp. • włączać do rywalizacji tylko tam, gdzie uczeń ma szansę

5. Uczniowie z Autyzmem i zespołem Aspergera

UCZNIOWIE Z AUTYZMEM	
Symptomy trudności	Sposoby postępowania i formy pomocy
<ul style="list-style-type: none"> • nie nawiązuje kontaktu uczuciowego, emocjonalnego z otoczeniem, odmawia współpracy • zwykle nie próbuje się porozumiewać z innymi ludźmi, żyje jakby „obok”, we własnym świecie, jeżeli porozumiewa się – często ma własny język • nie lubi dotyku, przytulania 	<ul style="list-style-type: none"> • „podążanie za” • holding • terapia behawioralna • dostosować formy i metody pracy do specyfiki funkcjonowania dziecka

<ul style="list-style-type: none"> zachowuje się w sposób sztywny stereotypowy, ma ulubione zabawy, specyficzne zainteresowania i tylko zgodnie z nimi chce spędzać czas, nie lubi zmian 	
UCZNIOWIE Z ZESPOŁEM ASPERGERA	
Symptomy trudności	Sposoby postępowania i formy pomocy
<ul style="list-style-type: none"> obsesyjne zainteresowania trudności w akceptowaniu zmian trudności z mową i zapamiętywaniem słów zaburzenia interakcji społecznych niezgrabność ruchową, problemy z zadaniami manualnymi zaburzenia integracji sensorycznej (nadwrażliwość na różnego rodzaju bodźce) 	<ul style="list-style-type: none"> starać się podnosić samoocenę dziecka w celu zwiększenia poczucia jego własnej wartości, efektywności pracy i możliwości osiągnięcia sukcesu włączać wszelkie metody aktywizujące na lekcjach, omawiać na bieżąco wszystkie problemy natury wychowawczej kryteria oceny dziecka nie powinny odbiegać od oceny jego zdrowych rówieśników, gdyż zazwyczaj ma normę intelektualną, a ponadto posiada szczególne uzdolnienia w ramach przedmiotów, które go interesują bazować na mocnych stronach ucznia, a rozwijać słabsze, a także bardzo dbać o sferę emocjonalno-motywacyjną ucznia ocenę z zachowania wystawiać mając na uwadze specyfikę ZA wspierać zainteresowania i uzdolnienia ucznia, dawać możliwość wykazania się na forum klasy planować pracę z dzieckiem oraz opanowywać niepokój w szkolnym chaosie.

6. Uczniowie z ADHD

Symptomy trudności	Sposoby postępowania i formy pomocy
<ul style="list-style-type: none"> nie są w stanie skoncentrować się na szczegółach podczas zajęć lub w czasie wykonywanej pracy mają trudności z utrzymywaniem uwagi na zadaniach i grach często nie stosują się do podawanych kolejno instrukcji i mają kłopoty z dokończeniem zadań i wypełnianiem codziennych obowiązków często mają trudności ze zorganizowaniem sobie pracy często gubią rzeczy niezbędne do pracy lub innych zajęć łatwo rozpraszają się pod wpływem zewnętrznych bodźców często nie są w stanie usiedzieć w miejscu często chodzą po pomieszczeniu lub wspinają się na meble w sytuacjach, gdy jest to zachowanie niewłaściwe 	<ul style="list-style-type: none"> organizować środowisko zewnętrzne (porządek, ograniczenie bodźców) stosować wzmocnienia (pochwała, nagroda) ograniczyć stosowanie drastycznych środków wychowawczych (izolacja, „walki słowne”) skutecznie komunikować się (krótkie instrukcje, powtarzanie) wprowadzić rutynę codziennych obowiązków konsekwentnie postępować nawiązywać pozytywne kontakty emocjonalne z uczniem ustalić obowiązujący system norm i zasad.

• często są nadmiernie gadatliwi• często mają kłopoty z zaczekaniem na swoją kolej• często przerywają lub przeszkadzają innym (wtrącają się do rozmowy lub zabawy)	

6. Uczniowie szczególnie uzdolnieni

Sposoby postępowania i formy pomocy:

- dostrzegać uzdolnienia dzieci i zachęcać je do ich rozwijania
- jeżeli uzdolnienia mają charakter wybiórczy można rozwijać je poprzez udział w kołach zainteresowań, indywidualną pracę pod kierunkiem nauczyciela
- zachęcać do udziału w olimpiadach, turniejach, konkursach przedmiotowych
- przydzielać dodatkowe zadania do rozwiązania w czasie lekcji i w domu

6. Uczniowie przewlekle chorzy

Sposoby postępowania i formy pomocy:

- zebrać informacje na temat choroby dziecka i jej wpływu na funkcjonowanie szkolne, dostosować sposoby pracy z dzieckiem i wymagania szkolne na podstawie zaświadczenia lekarskiego i/lub opinii psychologiczno – pedagogicznej
- pomóc w wyrównywaniu zaległości w nauce, wynikających z absencji chorobowej – w formie pomocy koleżeńskiej lub zajęć dydaktyczno – wyrównawczych
- organizować takie formy aktywności i gromadzenia doświadczeń poznawczych , jakie są dla dziecka dostępne, nie wyłączać go pochopnie z zajęć
- uwzględniać w procesie dydaktycznym zmienne samopoczucie i sprawność psychofizyczną dziecka
- w okresie zaostrzenia choroby nie obciążać dziecka dodatkowymi stresami (testami, sprawdzianami), zmniejszać stopień trudności zadań
- wiadomości sprawdzać raczej w okresach poprawy stanu zdrowia i samopoczucia
- umożliwić choremu uczniowi jak najpełniejszy wypoczynek w czasie przerwy
- dbać o prawidłowe relacje z rówieśnikami